

Aneks do

I N S T R U K C J I

**dla służby ochrony roślin z zakresu prognoz, sygnalizacji i
rejestracji**

część II, tom I i II wydana w 1993 r.

**pt.: Metody sygnalizacji i programowania pojawu chorób
i szkodników roślin**

i część III wydana w 1976 r.

**pt.: Rejestracja ogólna i szczegółowa chorób i szkodników
roślin uprawnych**

TYTUŁ ANEKSU:

**Pryszczarek liściowiec –
Dasyneura marginemtorquens Winn.**

Autor opracowania:
Mgr Katarzyna Nijak

Pod redakcją:
Kierownika Zakładu Metod Prognozowania i Rejestracji Agrofagów
Instytutu Ochrony Roślin – PIB w Poznaniu prof. dr hab. Felicyty Walczak

Rok 2014

Pruszczarek liściowiec – *Dasyneura marginemtorquens* Winn.

Systematyka

Gromada: Owady – *Insekta*

Rząd: Dwuskrzydłe (muchówki) – *Diptera*

Rodzina: Pruszczarkowate – *Cecidomyiidae*

Gatunek: Pruszczarek liściowiec = Pruszczarek wierzbowiak brzeżkowiak - *Dasyneura marginemtorquens* Winn.

Opis i biologia gatunku

Dorosłe muchówki przypominają wyglądem małe komary. Są to drobne owady o długości ciała 3 mm i brunatnej barwie (Rys.1). Postacie dorosłe mają uwstecznione narządy gębowe i wyjątkowo delikatne skrzydła. Ich oczy są połączone ze sobą tak zwanym mostkiem czołowym. Pokładełko samic jest krótkie workowatego kształtu.

Larwy są czerwiate początkowo kredowobiałe, a później koloru żółto-pomarańczowego i mają długość ciała około 2 mm (Fot 1.). Wykazują małą ruchliwość. Zimują larwy w białych kokonach na glebie i w opadłych liściach.

Na wierzbach krzaczastych występuje kilkanaście gatunków należących do rodziny pruszczarkowatych. Żerują nie tylko na liściach, ale również na łodygach i w pędach. Pokrewnymi gatunkami znajdowanymi na plantacjach wikliny są: pruszczarek rozetek (*Cecidomyia rosaria* H. Loew.) i pruszczarek łożinowiec (*Rhabdophaga salicis* Sch.).

Osobniki dorosłe pojawiają się na plantacji w sprzyjających warunkach pogodowych wiosną w czwartej dekadzie kwietnia i pierwszej dekadzie maja. Żyją zaledwie kilka dni, dlatego trudno jest stwierdzić ich obecność podczas monitorowania plantacji. W tym czasie samice składają jaja pojedynczo lub rzędowo na spodniej stronie liści, przy samym brzegu. Wyraźnie widoczne jest jednak dopiero żerowanie larw na liściach (Fot. 2). Larwy pruszczarka stanowią stadium szkodliwe. Tkanka liści pod żerującą larwą zmienia barwę najpierw na jasnozieloną a następnie żółtoczerwoną. Równocześnie tworzy się galas, który jest zgrubiałą fałdą na brzegu blaszki liściowej. Po zakończeniu żerowania larwy spadają na ziemię i przepoczwarczają się w wierzchniej warstwie gleby. Pruszczarek liściowiec ma w Polsce dwa pokolenia w roku.

Opis uszkodzeń

Naloty pruszczarka zaczynają się na skrajach plantacji gdzie można zaobserwować pierwsze przebarwiający się liście pod wpływem żerowania larw.

Nierzadko pruszczarek może opanować duży obszar plantacji i staje się poważnym zagrożeniem uprawy. Przy znacznym uszkodzeniu blaszki liściowej, liście brunatnieją, skręcają się a następnie opadają (Fot. 3.), tym samym przyczyniając się do mniejszego przyrostu biomasy. Uszkodzone liście mają zmieniony metabolizm i zaburzone odprowadzanie asymilatów. W Szwecji straty spowodowane przez tego owada w przyroście biomasy obliczono na około 30%.

Larwy tego pruszczarka uszkadzają liście wielu gatunków wierzb, w tym szczególnie silnie klony i odmiany szwedzkie. Największe szkody wyrządzają w szkółkach i w młodych nasadzeniach wierzby.

Wpływ czynników zewnętrznych na rozwój szkodnika

Pruszczarek liściowiec jak i inne pruszczarkowate jest bardzo wrażliwy na warunki pogodowe. Ciepła i słoneczna pogoda wiosną przyspiesza jego żerowanie na wierzbach. Jednak długotrwała susza i upał ograniczają żerowanie tego szkodnika. Zwarty łan roślin

wierzby na plantacji zapewnia jednak muchówkom dobre warunki przetrwania. Rośliny na plantacji wierzby wysadzone są na 10–15 lat stąd zimujące w glebie larwy są całkowicie bezpieczne, ponieważ przez cały okres hodowli nie przeprowadza się zabiegów uprawowych jak np. głęboka orka. Taka specyfika uprawy pozwala na masowe pojawianie się przyszczarka liściowca o charakterze gradacyjnym. Przy sprzyjających warunkach pogodowych i silnym nalocie na plantację można się spodziewać znacznych szkód spowodowanych żerowaniem larw przyszczarka. Wiosenne chłody lub przymrozki mogą bardzo silnie ograniczyć wystąpienie pierwszego pokolenia, a w konsekwencji także drugiego.

Sygnalizacja zabiegów ochronnych

a) Termin zwalczania

Zwalczanie dorosłych muchówek na wierzbie jest bardzo utrudnione, a objawy nalotu szkodnika obserwowane są dopiero na liściach. Po zauważeniu licznych galasów na liściach można zastosować insektycyd o właściwościach kontaktowo-wgłębnych. Jednak należy zauważyć pewne trudności z tym związane. Pierwszym czynnikiem silnie ograniczającym zwalczanie szkodników na plantacji wierzby jest wysokość krzewów. Opryski można wykonać tylko w pierwszym roku po posadzeniu lub ścięciu pędów. Po roku pędy mogą dorastać do 2m wysokości, co uniemożliwia wykonanie zabiegu. Drugim czynnikiem uniemożliwiającym plantatorom wykonanie oprysku jest brak zarejestrowanych insektycydów do stosowania na plantacji wierzby.

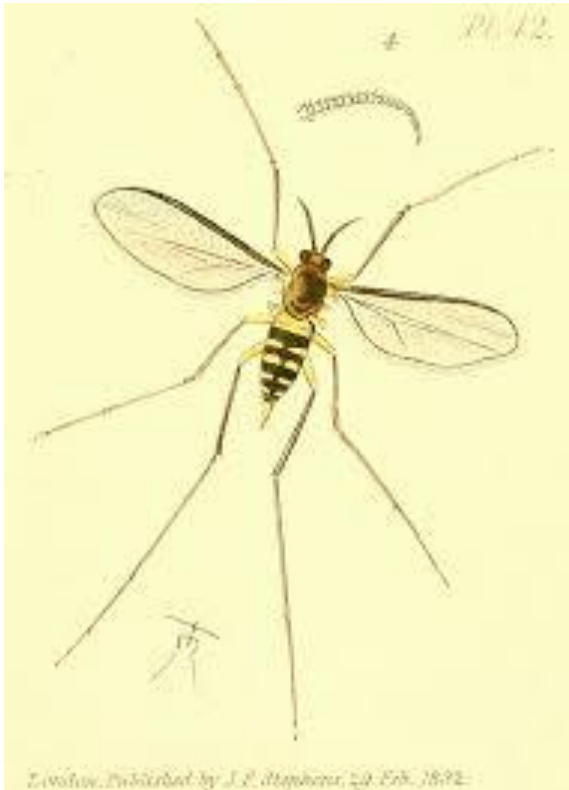
b) sposoby ustalania terminów zabiegów

Jedynym sposobem sygnalizacji terminów zabiegów przeciw przyszczarkowi jest stała lustracja plantacji. Galasy powstające w trakcie żerowania larw przyszczarka są łatwo zauważalnym symptomem ich nalotu. Wywieszanie żółtych tablic przy tak wysokich roślinach mija się z celem.

Sposób określania wielkości wyrządzanych szkód

Obserwację uszkodzeń liści na wierzbach przeprowadza się wstępnie na brzegu pola, gdzie porażenie jest szybciej zauważalne. Następnie wybiera się cztery punkty na plantacji i analizuje się po 25 pędów, obliczając liczbę uszkodzonych i zdrowych liści. Następnie oblicza się procent uszkodzonych liści. Do oceny nasilenia uszkodzeń na liściach można zastosować trzystopniową skalę:

- 1- uszkodzenie słabe – ślady żerowania,
- 2- uszkodzenia średnie – liczne widoczne galasy, bez zasychania liści,
- 3- uszkodzenie silne – zasychające i opadające liście.

Fot. 1. Larwy pryszczarka liściowca (K.Nijak)

Rys. 1. Postać dorosła pryszczarka liściowca

<https://www.google.pl/search?q=dasineura+marginemtorquens&biw=>

Fot. 2. Liść uszkodzony przez larwy pryszczarka liściowa (K.Nijak)

Fot. 3. Zasychające liście wierzby uszkodzone przez żerujące larwy pryszczarka liściowa (K.Nijak)